

Serveru un darbstaciju atvērtā pirmkoda programmatūras risinājumi skolas mācību procesam

Kalvis Kincis
Rīgas 6. vidusskola

Līdz šim paveiktais

- ☀ Linux datorklase ar 16 darba stacijām un serveri.
- ☀ Publiski pieejamas Linux darba stacijas skolotāju istabās, bibliotēkā.
- ☀ APP izmantošana mācību darbā kopš 2007. gada.
- ☀ Ap 500 skolēni APP apguvuši informātikas stundās.
- ☀ Ap 500 skolēni un skolotāji izmantojuši APP, strādājot ar kādu publiski pieejamo datoru.

Kāpēc uzsākta APP izmantošana?

- ⚙ Personīga interese.
- ⚙ Iespēja realizēt tehniski un juridiski.
- ⚙ Daudzveidīgāks mācību saturs.
- ⚙ Nav tik lielas piesaistes konkrēta izstrādātāja programmatūrai.
- ⚙ Līdzekļu ekonomija.

Ieviešanas stadijas (1)

⚙ 2005. - 2008.

APP lietotnes Windows 95 un XP vidē.

⚙ 2009.

Ubuntu Linux aprobēšana atsevišķās klasēs.

⚙ 2009. - 2010.

Mācību materiālu adaptācija.

Linux servera ieviešana lietotāju autorizācijai.

Pāreja uz Ubuntu Linux informātikā.

Daudz vakari un sestdienas skolā.

Ieviešanas stadijas (2)

☀ 2011.

Servera pārceļšana uz CentOS, servera pakalpojumu paplašināšana.

☀ 2012.

Līdz ar datorklašu aparatūras nomaiņu informātikas apguve ar Fedora Linux.

Zem pārsega

Darba staciju un servera programmatūras apraksts

SCRATCH

GNOME™

WORDPRESS

Tehniskais apraksts servera pusē

Serveris

- ⚙ Lietotāji un grupas
- ⚙ Lietotāju informācijas pārvaldība Linux darbastacijām
- ⚙ Datņu pārvaldība Linux darbastacijām
- ⚙ Lietotāju un datņu pārvaldība Windows darbastacijām
- ⚙ Servera apkalpošana
- ⚙ Servera monitorings

CentOS 6.3

- ⚙ katram savs UID, klašu GID
- ⚙ NIS
- ⚙ NFS
- ⚙ SAMBA
- ⚙ Webmin + "ar roku"
- ⚙ Munin

Tehniskais apraksts darbastacijās

APP darba stacijas

Datorklasē Fedora 17
citur Ubuntu 10.04, 12.10
latviešu valodā

Slēgtā koda darba stacijas

Windows 7. Autorizēties
SAMBA domēnā iespējams
arī ar Windows 8

Tehniskais apraksts no datņu pārvaldības viedokļa

Pamatotas informātikas skolotāja prasības:

- ✿ katram skolēnam savs lietotāja vārds,
- ✿ skolēnam ir personīga mape ar rakstīšanas tiesībām (uz Linux - /home mape, tas pats saturs uz Windows kā tīkla disks),
- ✿ skolēniem ir pieejams koplietojams resurss ar lasīšanas tiesībām (gan Linux, gan Windows kā disks),
- ✿ skolotājs var piekļūt visiem minētajiem resursiem.

Tehniskais apraksts - uzturēšana

Darabstaciju uzturēšana:

- ☀ regulārie jauninājumi - reizi nedēļā, divās,
- ☀ OS versiju jauninājumi - paliekot pie Fedora, jājaunina ik pusgadu - gadu. Ubuntu LTS var visu dzīves ciklu, t.i. 3 gadus,
- ☀ rezerves kopijas - 2x mācību gadā.

Servera uzturēšana:

- ☀ jauninājumi - atkarībā no to rakstura,
- ☀ rezerves kopijas - ne retāk, kā skolēnu brīvlaikos, svarīgie dati biežāk.

APP mācību darbam

Lietojumprogrammu un pakalpojumu apraksts

APP savietojamība ar izglītības standartā prasīto

- ✿ Ir. 2009. gadā to atzinusi darba grupa ar IZM un nozares pārstāvjiem.
- ✿ Vidusskolas eksāmena praktiskā daļa tiek sastādīta Microsoft Office, un LibreOffice.
- ✿ Pieejami mācību līdzekļi par APP izmantošanu.

Izmantotās lietotnes izglītības standarta realizācijai

Informātika pamatskolā un vidusskolā

APP: LibreOffice, Firefox, The Gimp, Inkscape, MyPaint, Pinta, Python, Scratch, Geany, Audacity, VLC, Handbrake, PiTiVi, dažādi GNOME darbvirsma rīki

Ne-APP Windows vidē: Microsoft Office, Movie Maker Live

Programmēšana vidusskolā

APP: Python, Free Pascal, Geany

Tīmekļa pakalpojumi izglītības standarta realizācijai

Skolas serverī uzturētā APP:

Apache tīmekļa serveris, MySQL, PHP, Wordpress, Moodle, MediaWiki

Brīvi pieejamie publiskie pakalpojumi:

Google Apps (Gmail, Google Documents, kalendārs u.c.), Dropbox, kā arī dažādi multimediju "nieki", sociālie portāli, informācijas krātuves

Ko konkrētajā konfigurācijā attīstīt?

- ✿ Konfigurāciju var paplašināt ārpus datorklases, izveidojot darbinieku profilus.
  - Rīgas pašvaldība ir sākusi apgādāt skolas ar Windows AD serveriem un daļēji arī tos uztur + datoru piegāde vismaz Rīgā notikusi ar komplektētu Windows.
  - Šī attīstība ārpus datorklasēm Rīgas 6. vidusskolā nav izteikti aktuāla lietotāju pieraduma dēļ.
- ✿ Automatizēt rezerves kopēšanu.

Viegli vai grūti?

Sastaptās problēmas, to risinājumi.

Grūtības un risinājumi (1)

- ❁ Ne visi ar gatavi pieņemt jaunu, neierastu programmatūras vidi.
- ❁ Ir jāskaidro. Nav uzdevums panākt, lai visi mīl APP. Jāpnāk, lai apzinās alternatīvas.
- ❁ Aparatūras savietojamība.
- ❁ Cik iespējams, izvairīties no nesavietojamas aparatūras.

Grūtības un risinājumi (2)

- ⚙️ Atsevišķu programmu regulāra vai negaidīta nestabilitāte.
- ⚙️ Ne viss iecerētais ar pirmo reizi tehniski realizējams.
- ⚙️ Materiālais ieguldījums servera aparatūrai.
- ⚙️ Kļūmīgu programmatūru atinstalēt, mainīt versijas, konfigurācijas.
- ⚙️ Bruņoties ar apņēmību, rēķināties ar papildus laika ieguldījumu un meklēt rakstos.
- ⚙️ Kā serveri sākotnēji izmantot kādu datoru – skolotāja. Aprēķināt ietaupījumu, iztiekot bez komerciāla risinājuma.

Grūtības un risinājumi (3)

- ☀ Dokumentu formātu nepietiekamā savietojamība (Office Open XML <-> ODF).
- ☀ Konkrētā risinājuma mājas mape serverī sistēmu padara par atkarīgu no strādājoša tīkla. Ja reizē kopē lielas vai daudz mazas datnes, ir traucēta ātrdarbība.
- ☀ Izglītošana par formātiem, aicinājums izmantot datorklasi, kur ir visi rīki, drukai gatavot pdf.
- ☀ Rūpēties, lai tīkls strādā, serveri turēt pie UPS. Ja serveris = skolotāja dators, tad tas jātur prātā. Ātrdarbība pagaidām ir izaicinājums.

Izteiktas priekšrocības, izmantojot APP

- ✿ Brīvība, atvērtība... šo mēs zinām.
- ✿ Skolēniem un skolotājiem plašāks redzesloks.
- ✿ Skolēni sāk izmantot APP arī personīgām vajadzībām - taupa ģimenes līdzekļus, mazina programmatūras "pirātisma" %.
- ✿ Īsāks programmatūras dzīves cikls neļauj iesūnot ieradumos.
- ✿ Parocīgāka programmu uzstādīšana, regulēšana un uzturēšana gan darba stacijās, gan serverī.

Padomi APP ieviešanai

No maza par lielu

Attēls no
«Sowjetische Fahrräder und Mopeds»
UdSSR, V/O «Avtoexport», Moskau, Wneschtorgizdat

<http://www.flickr.com/photos/designdust/>
Publicēts ar skenētā materiāla īpašnieka atļauju

<http://www.flickr.com/photos/botosynthetic/>
Radošās kopienas licence

Es arī savā skolā gribu APP! Kā sākt?

- ⚙ Sākt izmantot APP uz Windows.
- ⚙ Uzstādīt Ubuntu Linux, nedaudz datoros, testējot aparatūras savietojamību.
- ⚙ Kad tests izturēts, instalēt/klonēt datorklasē ar vienkāršiem profiliem Skolotājs / Skolēns.
- ⚙ Atkarībā no skolēnu skaita, pieredzes un apņēmības, pusgadu - gadu izmēģināt vienā vai vairākās klasēs.

Un tālāk?

- ✿ Ja aprobēšana nav nobiedējusi (ja ir, tad turpināt aprobēt :)), plānot servera vajadzības.
- ✿ Garākā brīvlaikā uzstādīt serveri (Ubuntu Server vai CentOS) skolotāja datorā vai uz servera aparatūras.
- ✿ Regulēt un testēt serveri savām vajadzībām.
- ✿ Rēķināties ar riskiem pirmajās septembra stundās - neizdzēst lokālo skolēna kontu!

Kāds serveris nepieciešams skolai?

- ☀ Viena skola lieliski var ietaupīt resursus un izmantot Linux serveri, arī tad, ja darba stacijas ir tikai Windows.
- ☀ Ja situācija ir kā Rīgā, kad pašvaldība centralizē IT pakalpojumus, tad, iespējams Windows AD ieviešana "no augšas" ir pamatota.

Kur mācīties, ko lasīt?

Konfigurācijas padomi

server-world.info/en

Operētājsistēmu dokumentācija, forumi

wiki.centos.org

ask.fedoraproject.org

help.ubuntu.com

ubuntuforums.org

askubuntu.com

Apmācības iespējas

talakizglitiba.visc.gov.lv - oficiāli kursi

www.opensource.bda.lv - e-kursu materiāli un materiāli

**Linux un citas APP
pieredze Latvijas skolās**

Linux Ozolnieku vidusskolā

- ⚙ APP apmācība 4. gadu.
- ⚙ 2 datorklases (30 datori) ar Ubuntu Linux.
- ⚙ 40 skolotāju datori ar Linux (Ubuntu un Mint).
- ⚙ Informātikas apguve tikai Ubuntu Linux vidē.
- ⚙ Linux serveris.
- ⚙ Būtisks naudas līdzekļu ietaupījums - iztikts bez desmitiem Microsoft Office, Windows un antivīrusa kā arī Windows Server 2008 licencēm.

Linux Priekules vidusskolā

- ✿ Mācību darbā Linux kopš 2008. gada.
- ✿ Informātikas apguve tikai Ubuntu Linux vidē.
- ✿ Linux serveris.
- ✿ Iemesls Linux ieviešanai - naudas līdzekļu ietaupījums - pusklase ar Microsoft Windows vai vesela bez.

Linux Gulbenes novada valsts ģimnāzijā

- ✿ Mācību darbā Linux kopš 2010. gada.
- ✿ Līdz šim 3 gadus informātika tikai ar Linux, šobrīd personāla maiņas dēļ lielākā laika daļa ar Windows + atsevišķiem APP rīkiem.
- ✿ Linux serveris.
- ✿ APP dotais ietaupījums - ap 3000 Ls .

Noslēgumā

Vai skola var pāriet uz 100% APP?

Tūlīt nē.

- ✿ Dabaszinību laboratoriju mērierīču programmatūra un interaktīvo tāfeļu materiāli bieži ir izmantojami tikai Windows vidē.
- ✿ Rīgas skolu lietvedības sistēmas ir darbināmas uz Windows ar Internet Explorer.
- ✿ Citas konkrētai skolai aktuālas programmas var būt specifiskas - nošu rakstīšana, video apstrāde, profesionālie grafikas rīki, cita aparatūras vadība.

Vai skola, tās uzturētājs var ignorēt APP un citas alternatīvās vides?

Nē!

- ☀ Arī ja kādu pamatotu iemeslu dēļ skolā nevar pat nodemonstrēt Linux, ignorēt šīs vai citas operētājsistēmas eksistenci nedrīkst.
- ☀ Galda datoru Windows pozīcijas pazemina mobilās un citas ierīces - planšetdatori (iOS, Android), e-lasītāji (Android, citas OS), 27 Ls vērtais minidators Raspberry Pi (Debian, Arch, Fedora Linux).
- ☀ Mainās skolēnu vajadzības - sestklasniekam vairāk par Excel jābūt atbildīgi lietot datoru un tīmekli, radīt saturu un dalīties ar to - te arvien vairāk sarūk nozīme tam, ar ko darbs tiek paveikts.

Ar skatu nākotnē

Moderni iekārtotas Latvijas skolas visas valsts mērogā piedāvā pārdomātu mācību satura kodolu, kas kalpo kā pamats jauno cilvēku kompetenču un prasmju attīstībai.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. - 2020. gadam

Ar skatu nākotnē

Mācību process un priekšmetu pasniegšana skolās tiek nodrošināta augstā līmenī, un jau ar pirmajām skolas dienām atraisa spējas un prasmes, gatavo jauno paaudzi nākotnē būt konkurētspējīgiem darba tirgū.

Paldies par uzmanību!